1874. I. évfolyam. 51. sz. Szerda, március 4.

Előfizetési föltételek:
Vidékre póstán vagy helyben házhoz hordva.)
Egész évre 16 frt. Fél évre 8 frt.
Negyed évre 4 frt.
Egyes szám 6 krajczár.
Hirdetmények dija:
6-hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 12, kétszerinél 10, háromszorinál 8 kr.
A nyilttéri petitsor 50 kr.
Bélyegdij külön 30 kr.
Hirdetmények elfogadtatnak a kiadóhivatalon kivül egyedül **Haasenstein és Vogler** hirdetésfelvételi hivatalában Budapesten: Dorottya-utcza 3. sz. I. em. Bécs: Wallfischgasse 10. sz. Prága: Graben 27.

KÖZÉPPÁRT

Politikai napilap.

Szerkesztői iroda:
Belváros, kalap-u. 15. sz. I. em.
A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőséghez intézendő. — Bérmentetlen levelek csak ismert ezektől fogadtatnak el. — Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadóhivatal:
Belváros, Lipót-u. 2. sz. földszint (**Kertész József** könyvnyomdai irodája) hova a lap anyagi részét illető közlemények (előfizetési pénzek, hirdetmények kiadás körüli panaszok) intézendők.

Budapest, március 3.

A képviselőház holnaputáni ülésének napirendjére, többek közt a méter-mérték behozataláról szóló törvényjavaslat is ki lett tüzve.

E törvényjavaslat oly fontos intézkedéseket foglal magában, melyek az élet mindennapi legkissebb mozzanataiban is érezhetők lesznek, s igy a társadalom minden rétegeit egyaránt érdeklik, azoknak érdekeit egyaránt érintik.

Ily nemü kérdéseknek, melyek természetüknél fogva pártszempontból meg sem itélhetők, objektiv megbeszélése bizonyára csak ugy a sajtó föladatai közé tartozik, mint a politikai tárgyak feszegetése.

Olvasóink talán szivesen is látják, ha a bizonytalanság e napjaiban, megkiméljük őket a politikai konjunkturák fölötti elmélkedésektől, s addig, mig ezek testet nem nyernek, melyet vagy istápolni, vagy melylyel megküzdeni lehessen, oly életbevágó kérdéssel foglalkozunk, mely eldöntés alá kerül anélkül, hogy nagy horderejе daczára, a közönség figyelmét nagyobb mérvben fölgerjesztette volna.

A kérdést átalánosságában tekintve, tagadhatatlan, miszerint az egész világban hasonló mérték behozatala valóban kultur kérdésnek tekinthető. Ellenben azt sem lehet kétségbe vonni, hogyha a hasonló mérték czélszerü, ez által még a mérték egységének elkerülhetetlen szüksége semmiképen bebizonyitva nincs.

Föl kell továbbá, mint általános észrevételt hoznunk azt is, miszerint nagyon kérdéses, nem jobb-e az ilynemü intézkedések meggyökerezését, melyeket nem elégséges decretálni, de melyeknek a szokás által át kell menni a nép életébe, magára az időre bizni, s megelégedni azzal, hogy a régi mértékek mellett az ujak is szabályoztatván, azoknak használata facultativvá tétetik. A tapasztalat mutatja, hogy a méter-mérték igen sok szakmában, rendelet nélkül is, már meghonosult nálunk, valószinü, hogy a többi mértékre nézve is ez történnék, s ki volna kerülve minden, okvetlenül bekövetkező zavar, és soknemü kényelmetlenség.

Ezek után a részletekre nézve is egynémely észrevételt koczkáztatunk.

Azt mondtuk, hogy a hasonló mérték nem követeli az egységes mértéket, ami annyit jelent, hogy a nemzetközi könnyü érintkezésre és cserére elégséges, ha az egyes államok mértékei a más államok mértékeire nagyobb számitás nélkül átváltoztathatók, s nem szükséges, hogy épen az egységek is egyenlők legyenek.

Ep ugy áll ez itt, mint a pénznél.

Például szükségtelen, hogy mindenütt a frank legyen az egység, elégséges ha 2 krajczár megfelel a sousnak 20 krajczár a félfranknak, 2 forint az 5 franknak stb.

A fősuly a deczimális felosztásra fektetendő, ez szükséges, azonban elérhető oly módon is, mely az eddigi fogalmakhoz közelebb állva, bizonyára hamarabb ver gyökeret.

Igy az ölet meglehetett volna tartani, s azt valamivel kisebbé tenni, ugy, hogy 2 méternek feleljen meg, az ily ölet 10 lábra, egy lábat 10 hüvelyekre osztva, népünk könyebben bele tanulhatna az uj rendszerbe s az még is összhangzásban lenne a leginkább divó méter rendszerrel.

Még inkább áll ez a sulymértékre nézve, a kilo megfelelvén 2 vámmázsának; a kilogramm 2 vámfontnak, a vámmázsa pedig mind hazánkban mind a külföldön ismert és elfogadott sulymérték lévén, nem maradna hátra csak a kisebb fölosztás, mely nagy nehézségekkel nem jár, mert ha a fontot 100 latra teszszük, öszhangzásba jövünk a gramm-sulylyal, s az uj lat kevés különbséggel megfelelvén a régi 3 latnak a nép könyebben szokott volna hozzá e számitáshoz is.

A legfőbb nehézség az ürmértéknél mutatkozik; de ennél sem lehetetlen megtartani a mérőt és akót, azt csekély változással egyenlővé tenni a fél hektoliterrel, s 50, a liternek megfelelő itczére osztani, mely fölosztáshoz, nehézségei daczára a nép könnyebben szokott volna hozzá, mint a czélba vett ürre, és elnevezésre, egyaránt idegen mértékhez.

Ezen futó észrevételek befejezéseül ki kell mondanunk azt, hogy ezen törvényjavaslat is csak arról tanuskodik, amit már annyiszor alkalmunk volt tapasztalni, t. i. hogy kormányunk, a kevesebb, több szerencsével válogatott minták másolatát szokta a képviselőház elébe terjeszteni, minden tekintet nélkül a létező szokásokra, s népünknek különösségeire, minek azután az a természetes következménye, hogy elvben helyes és kivánatos intézkedések, a gyakorlatban czélszerütlenekké és alkalmatlanokká válván, a hozájok kötött várakozásnak meg nem felelnek.

A középpárti-kör, szerdán, márczius 4 én délután 5 órakor, értekezletet tart saját helyiségében.

— **A „Pesti Naplóban“** olvassuk:

Szlávy miniszter elnök az éjjeli gyorsvonattal tért vissza Bécsből, s ma délelőtt magánlakásán fogadá miniszter-társait, kikkel bécsi utja eredményeit közlé.

Bécsben a min. elnök természetesen gróf Andrássy Gyulát is meglátogatá, s több lap azt találgatja, hogy vajjon a miniszterelnök, ő fölsége általi fogadtatása előtt vagy után szólt-e gróf Andrássyval; mely körülmény históriai becse előttünk igen kétségesnek látszik.

— **Az ujvidéki** városi hatósághoz egy belügyminiszteri rendelet érkezett, mely a belföldi hatóságokkal való levelezésnél a **magyar nyelv használatát meghagyja**, továbbá a szerb körirattal ellátott pecsétek alkalmazását megtiltja.

— **Az igazságügyminiszter** következő körrendeletet intézte valamennyi törvényszék elnökeihez: Tapasztalt mulasztások következtében szükségesnek tartom, a bélyegek felül bélyegzése tárgyában, — utalva azon tetemes károkra, melyek az ebbeli mulasztások által a kincstárra háromolhatnak, és melyekért a biróságok vezetői felelősséggel tartoznak, valamint a számos, ebből származó visszaélésekre — t. elnök urat fölhivni, hogy jelen rendeletemnek szoros és pontos foganatositására a legébe rebben fölügyeljen, megjegyezvén, hogy egyidejüleg a fölsőbb biróságok is utasittattak a hozzájuk fölterjesztett ügyiratokon, a bélyegjegyek fölülbélyegzését szigoruan ellenőrizni, s a mulasztó biróság ellenében a hivatalos leletet azonnal fölvenni.

— **A központi bizottság** ma délelőtt 10 órakor tartott ülésében folytatta a keleti marhavész elleni intézkedésekről szóló tvjavaslat tárgyalását.

Előbbi közleményünkben érintett 17 és 18. §-ok végleg csak ez alkalommal fogadtattak el és pedig a marhaigazolványokról szóló 17. §-nál azon nézet is helyeslésre talált, hogy ugy a marhalevél, mint az egészségi bizonyitvány nemcsak darabonként, hanem falkánként is kiállitható; valamint elfogadtatott elvben azon eszme, hogy ezen §. határozatai a gazdálkodás folytatása, legeltetés és usztatás érdekében ugyan a tulajdonos által eszközlendő marhahajtásokra nem értetik; ezen elhatározás szövegezésével az előadó bizatott meg.

A 18. §. némi stylár. módositással elfogadtatott. A marhavásárokról szóló 19. §-ban kimondatott, hogy vásárhelyen a vidéki marha számára l e h e t ő l e g jelölendő ki külön tér, ugyancsak l e h e t ő l e g különitendő el a tenyész és gazdasági marhától.

A 20. §. változatlanul maradt. A 21. §. akként módosult, hogy a vásári bizottsághoz, okleveles állatorvos nem létében, rendes orvos is alkalmazható legyen.

A mészárosokról szóló 22 23 és 24 §§-ok elfogadtattak, csupán a 22. §-ban mondatott ki, hogy a vett marhát a mészáros t i z n a p o n á t — ha eddig le nem vágatnék — többi g a z d a s á g i marháitól köteles elkülönitve tartani.

A 25. §. czime „Vágóhidak“ mellőztetett, különben ugy ezen §. valamint a pásztorok, vendégfogadók és legelő-nyájak iránti 26. 27. és 28. §§-ok változatlanul elfogadtattak.

A marhahajtás- és szállitásra vonatkozó 29. §-nál elvileg jóváhagyatott; hogy az itt érintett hajtás és szállitás csak nagyobb marha-falkáknak távolabb eső helyekre átkelésére vonatkozik; — ezen eszme formulázása holnapra halasztatott.

A vasuti és hajón szállitást szabályozó 30. §. d) pontjának esetei megkülönböztettek aszerint, hogy vágómarhát, tenyész- vagy egyéb gazdasági marhával vegyesen szállitani tilos. A más országból behozott marha pedig, honi kérődző állatokkal egy vonaton nem szállitható.

A bizottság ezután a marhavész kiirtásakor és előforduló betegedéseknél szükséges intézkedésekről szóló III. fejezet tárgyalását vette elő.

A királyföldi egyetem tiltakozó óvása,

a magyar történet és közjog világánál.

I.

Magyarország belügyminiszterének f. év jan. 27-én kelt tapintatos és törvényszerü rendelete, melylyel a Királyföld egyetemét államjogi kérdések vitatásától átalában, különösen pedig az ország törvényhozása jogkörének megtámadásától eltiltja — nagy vihart keltett egy pohár vizben a királyföldi egyetem körében. E hullámcsapások a magyar birodalom alaposzlopait alá nem moshatják. Magyarország is elmondhatja: vidimus alios ventos! A fél millió tatár dulását túléltük, a százötven éves török uralom nem emésztett föl, a háromszázados germanisálva centralisáló többé-kevésbé álczázott absolutismus daczára él magyar még s igy valószinü, hogy a politikai magyar nemzet, ugy alkotmánya, mint területi épségét illetőleg kiállja azokat a hatalmas támadásokat is, melyek egyetemi nagyhangu tiltakozások, óvások és Gull-féle interpellátiók alakjában hullanak reá. Arra sem gondolhatunk, hogy hazánk kormánya ezek miatt letérjen az igazság és erély utjáról, hisz a belügyér ugy áll az egyetemmel szemben, mint a korona és parliament jogainak védője; a mi reménlünk engedi, hogy a szász urak is nemsokára viszszatérnek a politikai raison utjára, melyről, saját kárukra, oly annyira letévedtek.

A szászok, mint látjuk talpra álltak. Helyesen tevék. Eddig fejükön jártak, de nem eszükön. Remélhető, hogy megszünvén az „erőszakos“ vértódulás az agyra — szokni fognak józanul gondolkodni s igy átlátandják azt, hogy: a magyar állam megerősödése nem hoz halálos veszedelmet a szász nemzetiségre; hogy kifejlődésük, vagyoni jólétük garantiáit többé n e m tarthatlan és képzelt kiváltságokban, hanem az ország népének a szászokkal egyenlő osztályosan birt v a l ó d i jogukban kell keresniök.

—

A magyar birodalom nagyhatalmi korát I. Lajos és I. Mátyás királyaink alatt élte; ekkor volt egyedül a magyar államérdek döntő, irányadó; s bár akkoron még csak az országnagyok és nemesség tették a nemzetet, a polgári elem vajmi kevés befolyással birván nemcsak nálunk, de a „Nagy-Németország“-ban is, a magyar földre, magyarok és székelyek közé betelepitett „szász vendég-polgárok“ koránt sem vallották kárát a magyar államérdek uralkodó voltának. Valóban ma sem tudom fölfogni: miért irtoznak ettől, miért látnak rémeket? s hogyan föltételezik a politikai magyar nemzetről, törvényhozása, kormányáról azt a botorságot, miszerint, az állam üdvét a derék szász nemzetiség elnyomásában, avagy épen megsemmisitésében kereshesse; mert hát salamoni bölcsesség nélkül is tudja azt minden magyar politikus, államférfi, hogy ily törekvés vagy épen cselekedet, mily sebet ütne államunk testén. Csakhogy azt más egyetlen nemzetiség s igy a szász se várhatja a magyar törvényhozástól, a magyar felelős kormánytól, hogy elavult kiváltságok kinövéseit akként igyekezzék ápolni, hogy e burjánt a mások jogai elkobzásának dere ellen, ép az érdekelt állam testével fedezze, igy vesztegetvén el azon éltető meleget, a mely a közjó csiráinak fejlesztésére, s mindnyájunknak, s a hazának üdvöt hozó gyümölcsök érlelésére van hivatva.

—

A szászok egy része irigy szemmel nézi és nézte a magyar állameszme és alkotmányosság gyökereinek izmosodását és sokat, talán mindent várt még az absulutismustól is, ha ez németesitő jelmezben tünt föl hazánk földén. A konok ó-szászok a „Medioscher Tag“ óta ismét erre a végzetes utra csábitották az „ifjakat“; mert ma seholse látjuk köztük azokat, kik a magyar államérdek mellett, a jogegyenlőség nevében férfiasan lándzsát törnének. Pedig itt az ideje: die höchste Zeit! Lehet, hogy még sokáig késnek, ha t. i. el nem késnek, ezért elébök tartjuk a magyar történet és közjog világát: hadd okuljanak, ha akarnak.

—

Az erdélyi szászok s velők lakó más ajku honpolgárok magyar királyok és nemzeti fejedelmektől nyertek földet, birtokot és jogot; ezek élvezetében magyar rendi országgyülések és magyar parliament tartá meg maig; a vészek idején magyar r e n d i társnemzetiségek szövetkeztek velők jogaik, köz és magán vagyonuk oltalmára: — mégis ma ugy állanak a világ, Magyarország szine elé, mintha a magyar állam érdek, a magyar politikai nemzet s az azt képviselő magyar parliament és ennek kebeléből kikelt telelős magyar kormány, kiméletlenül fejszét emelne élettájuk gyökerére.

Sikamlós lejtőre léptek, a melyen megállani vajmi bajos — de ma még nem lehetlen.

A szásznemzetiséget őszintén nagyra becsülő barátjuk szól hozzájuk e lapok hasábjain; de a ki az igazságot, s s magyar állam és az alkotmány szabadság érdekét semmiféle, e hazában lakó nemzetiség rögeszméjének alárendelni nem is tudja, nem is akarja már csak azért se, mert erős hite, meggyőződése, hogy ily eljárás mindnyájunk, a haza közromlására vezetne, — a mikor azután vajmi kevés vigasztalás lehetne: Catoként együtt siránkozni a haza romjain.

II.

1860 után sok közjogi képtelenséget olvastam szász publicistáktól s azoktól a nagy german iróktól, kik erdélyi atyafiaikat koronkint irással is segitgetik; de soha egyetlen emberök sem merte azt állitani, hogy a, ma „szász koronaország“ rangjára becsült „Királyföld“ re hatalmas német császárok küldék be a szász telepeseket, hogy ezek adományozták volna nekik a magyar földet, s azon királyi leveleket, melyekből egynémelyiket emberi szem sohase látta.

A szász és német történészek és krónikások dicséretes őszinteséggel ismerik el azt, hogy II. Geyza és II. Endre királyaink alatt települtek le a Királyföldre s az erdélyi részek több más vidékeire; hogy a föld kötelezettségekkel kapcsolatos birtokában, kiváltságaikban megerősitést, nemesi jószágokat és egyházi javakat, ugy dézsmákat adományul magyar királyoktól, magyar nemzeti fejedelmektől nyerték; hogy nagyra tartott german szokás jogaik compendiumát a „Statutum“-ban Báthori István erősité meg;“ hogy az utját Erdélyen keresztül vevő keleti kereskedés görög és török áruinak 8—14 napig a szász városokban lerakatási joga tömérdek hasznot hozott; hogy városaik akkor épültek ki, lettek csinosak, körfalu, erősitett helyek, midőn a magyar álameszme igéje leginkább testté volt válva, — midőn a magyar korona leghatalmasabb vala Europaszerte.

Hogy a szászok jelesebb férfiai ez időben viseltek legmagasb államhivatalokat: voltak közülök alvajdák, kincstárnokok, királyi titoknokok, fejedelmi tanácsosok, szóval, — hogy Magyarország nagyhatalmi kora egyszersmind a szász népség aranykora volt, tehát nem hozott reájuk halálos veszedelmet.

Vegye bárki kezébe e történelmet s megtudja, hogy midőn a XV-dik század második felében s a XVI-ik elején egy Castaldó és Básta protezsálta a szász uraimékat, minő sorsra jutottak ők is.

Ez időben a szász faluk templomainak falaira föl volt vésve a lakosok száma s később kitünt, hogy ezer ötven lelket számláló helységek is egészen elpusztultak. A német csapatok nagyon szerettek a szász keritett helységek- és városokban tartózkodni, hogy ellenfeleik őket meg ne „kapkodhassák“; ennek folytán roppant összegeket kellett a szászoknak pénzben is fizetni tartásukra, s töméntelen élelmiszert szolgáltattak nekik; például 1551-ben csak Szeben 18000 frtot fizetett Castaldonak, 16 3-ban Segesvár 30000 frtot Bástának. A szászok ugy eladósodtak, hogy e n é m e t korszak végén Szebennek 247,889 frt, Medgyesnek 161,260 frt, Szászsebesnek 144,520 frt stb. stb. adóssága volt; a szászság több mint 1 mil. frt adósságba merült volt a német katonaság tartása fejében; emellett a falusi népség is hallatlanul elkinoztatott, mert a Brassóvidékét is kényszeriték Kolozsvárra élelmet szállitani, holott ott az elég volt összegyüjtve, igy zsarolván pénzt a fuvarozás mentesitése fejében.

Igy konstatálta magát a legelső német protectió a szászok vagyoni jólétét és kiváltságszabadalmát illetőleg.

Ámde ez régi példa, mondhatják a jó szász urak, később másként volt.

Igaz. A XVIII-ik század első felében nagy befolyásu férfiaik voltak fönn az udvarnál s mi volt a gyümölcse?

Csak az egy Beszterczétől 1 mezővárost és 22 falut vett el a német absolutismus a határőrség fölállitására; magában Szebenben lelkiismereti szabadságuk is koczkán forgott, holott a nagy comes s a német praesidiumok fejei csakugyan nolentes votentes protegálták őket.

Hát ugyanazon század második felében mit tett velök a császári kegy? Egy tollvonással lomtárba vetette valamennyi privilegiumaikat, sok értékes okmányukat elszállitották; a Királyföldet az egyetem megkérdezése nélkül beoszták a 11 megyébe; s még a némileg kárpótlásul adva volt fogarasi uradalmat is kivették a kezükből, szóval semmi kiméletet se tanusitottak a „verbriefte Rechte“-k, iránt lettek legyen azok akár II. Endre idejéből akár ujabb keletüek; pedig akkor német és szász kormányférfiak voltak a tanácsadók s kiváltságok, mindig teljes érvényben állott fön.

Avagy mindez jól történt, mert az e l n é m e t e s i t é s levén a czél, ez az eszközöket szentesité.

Azok, kik 1848. után több izben szolgai készséggel, az osztrák „öszállam“ asztalára tették a szász „összmuniczipium“ minden helyhatósági jogait, azokat a kincseket, melyeknek ma egyetlen fillérnyi értéke nélkül sem tudnak, akarnak ellenni — bizonynyal igenlőleg felelnének, ha őket nemcsak kérdeznék, de illető helyen megis hallgatnák. Ámde ezek sem az 1850—60, sem az 1862—66-ki német absolutismus nyomását nem érezték; mert akkoron még nem jutottak volt magyar állam szolgálatba, s a bécsi és grátzi koloniák se voltak betelepitve, hanem az erdélyi részekben a magyar és Székelyföld lakóit boldogiták tulbuzgó, néki a „titkos diplomatiá“-val is érintkező hivataloskodásaikkal. A szász nátió maga azonban aligha egyetért azokkal, kiknek elődeit 1791—1832-ig kelle megrendszabályozni már csak azért is, nehogy ép általuk vesszen el a Szászok jóléte s adósságok dolgában ismételje magát Costaldo-Basta kora.

Nem hiszem, hogy a szász natio maga sokáig járhasson ez urak nyomába, mert lesznek fiai közt olyanok is, a kik elmondandják, hogy a szász helyhatósági jogok is akkor lettek a német absolutismus romjaiból kimentve, midőn a kormányrud mellé ismét magyar államférfiak kerültek; igy történt ez nemcsak 1791-ben, de 1861-ben is, a mikor azután az addig más nemzetiségek sanyargatásában tulbuzgó ó-szász kapaczitások is hazakerültek. De vészmadarak valának ők ekkor is. Ismét odacsempészték magukat a szász népség élére, az egyetem hajójának kormányrudját ők ragadták meg. Minő irányban vezették 1867-ben s azután is, valahányszor tér nyilt; látjuk: elvitték odáig, hol a magyar állam és alkotmány felelős őre fülökbe dörgé a magyar állam s az alkotmányosság érdeke, a korona és a parliament joga és méltósága nevében fülökbe is kelle dörögnie: eddig és ne tovább!

R i k a.

Külföld.

Budapest, márczius 3.

F r a n c z i a o r s z á g b a n ismét ket fontos választás ment végbe. Vaucluse és Vienne — departement egy-egy választó kerülete nyilatkozott tegnapelőtt szavazatai által, s e nyilatkozatával elitélte a jelenlegi politikai rendszert. Az első helyen nevezett departementban Ledru Rollin 28 ezer, az utóbbiban Lepetit 33 ezer szavazattal képviselővé választatott.

Ledru-Rollin megválasztatása nagyon fontos körülmény, e férfiu multján kivül tőleg azon körülmény miatt, hogy e választás az átalános szavazat diadala gyanánt tekinthető. Mégis fontosabb azonban Lepetit megválasztása, mivel itt egy monarchikus érzelmü kerület meghóditásáról volt szó. A republikánusok itt a monarchikus ellenjelölt ellenében Lepetitet, a poitiersi jogi kar dékánját állitották fel. Lepetit nagyon mérsékelt és ujabb keresztlevelü republikánus, ki még 1869-ben a szabadabb elvü imperialisták közé tartozott.

Hogy a republikánusok mégis őt szemlélték ki, ennek az volt oka, hogy a poitiersieket kellett megnyerni, kiknek tulnyomó része monarchista, s kiktől függött a választási csatának sorsa. Lepetit Poitirsben közkedvességü egyén, kinek nagyon mérsékelt politikai hitvallássa a poitiersiek elcsábitására volt számitva. E számitás, mint a következmények igazolták, nem volt téves. A monarchisták és republikánusok e választás sikerének elhóditására való törekvésükben egymással vetélkedtek. Bonapartisták, legitimisták és orleanisták vállvetve müködtek közre megbuktatására.

A kormány ügynökei a választó kerületet minden irányban bebarangolták, hogy a népet fölvilágositsák, s ezen „fölvilágositást“ nem kevéssé illusztrálja a kormány ügynökeinek azon fenyegetése, miszerint Lepetit megválasztásának első következménye lesz a marhák árának leszállása. (Vienne-de-partementben sok barmot tenyésztenek.) Ezen izgatások láttára azonban a republikánusok sem maradtak tétlenül. Thiers, mint nemrég emlitettük, nagy tekintélyével sietett Lepetit támogatására. A kitünő államférfi levelet intézett Lepetithez, melyben Thiers azon nagy fontosságu elvet mondta ki, miszerint Francziaországot csak a konzervativ köztársaság mentheti meg, Thiers föllépte miatt Lepetit jelöltsége nagy politikai jelentőségre vergődött. Ha megbukik, bukása által nagy csorbát szenvedett volna nem csak Thiers tekintélye, — hanem a konzervativ köztársaság elve is. Szerencsére nem történt igy. Lepetit győzött, s e győzelem Thiers és a konzervativ köztársasági eszme diadala is.

Különfélék.

Budapest, márczius 3.

(H i v a t a l o s.) A király Alvinczy Ferencz, csongrádi plébános s alesperesnek a boldogságos szüz Máriáról nevezett tünyei czimzett apátságot adományozta. Kis Bálint fogalmazógyakornokot tiszteletbeli miniszteri fogalmazóvá. Cordasic Ferencz, a horváth-szlavon-dalmát országos pénzügy-igazgatóság erdőmesterét, a horvát-szlavon-dalmát országos kormányhoz az erdészeté ügyek előadójává nevezte ki. A vallás és közoktatási miniszter a vezetése alatti miniszterium számvevőséghez Dömötör Károly, budapesti tanfelügyelőségi tollnokot másodosztályu számtisztté, és Nagy Géza belügyminiszteri hivataltisztet harmadosztályu számtisztté, az igazságügyminiszter Medrey Géza pestmegyei volt telekkönyvi irodatisztet a magyar-óvári kir. törvényszékhez segédtelekkönyvvezetővé, Sándor Frigyes marosvásárhelyi kir. tablai segélydijas joggyakornokot a medgyesi járásbirósághoz aljegyzővé a bártfai kir. járásbiróság mellé segédtelekkönyvvezetővé Tuláts Ede bártfai kir. járásbirósági telekkönyvi irnokot, Budurlián Miksa volt járáshivatali irnokot, a naszódi kir. törvényszék mellé birósági végrehajtóvá nevezte ki. A belügyminiszterium sáámvevőségéhez Schwartz Miklós díjnok gyakornokká neveztetett ki.

— **A király** a dobrai kath. iskola fölsegitésére 200 frtot adományozott.

— **Tanári kinevezés.** Ő fölsége a király S c e u t h a u e r Gusztáv tudort és a budapesti egyetemen a kórszövettan rendkivüli tanárát ugyanezen egyetemen a kórboncztan nyilvános rendes tanárává nevezte ki.

— **Nyugalomba helyezés.** Ő fölsége Petz Antal, a cs. és királyi közös legfőbb számvevőszék udvari tanácsosa által kért állandó nyugalmi létszámba való átvételét helybenhagyta s megengedte, hogy ugyanannak ez alkalommal, ő fölsége megelégedése kifejeztessék.

— **A közös legfőbb számvevőszékhez** ő fölsége udvari tanácsosi czimmel és ranggal fölruházott nagyrápolti Szent-Györgyi Gyula osztálytanácsost udvari tanácsossá, Kurzmayer Lipót udvari titkárt osztálytanácsossá, és az udvari titkári czimmel és ranggal fölruházott Umlauf Ferenczet titkárrá nevezte ki.

— **Kilépés a honvédségből** R á c z Endre, szabadságolt állományu honvédlovas-hadnagy, a m. k. honvédségben viselt tiszti rangjáról s cziméről önként leköszönvén, lemondása a honvédelmi miniszter által elfogadtatott.

— **Uj nyilvános főgymnazium.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter az erdélyországi csiksomlyai róm. kath. főgymnasiumot az $187^{3}/_{4}$. tanév kezdetétől a nyilvánossági joggal ideiglenesen fölruházta, és egyuttal ideiglenesen fölhatalmazta, miszerint a f. $187^{3}/_{4}$. tanév kezdetétől érettségi vizsgálatokat tarthasson, és ezek felől államérvényes bizonyitványokat állithasson ki.

— **Utánzásra méltó példa** V e l i c s k a Lajos, bábolnai földbirtokos és községi iskolaszéki elnök, Hunyadmegyébe kebelezett Bábolna helységben, a hol eddigelé iskola még nem létezett, a folyó tanév elején fölállitott községi iskola számára ideiglenes tanhelyiségül és tanitólakul egyik udvarházát ajánlotta föl és e tanhelyiséget padokkal föl is szerelte.

— **Gyulai-Edelsheim** hadparancsnoknál a honvéd-tisztek tudvalevőleg tisztelegtek. Az üdvözlő beszédre a hadparancsnok, a „Honvéd“ szerint következőleg válaszolt: „Uraim! Köszönetemet fejezem ki azon figyelemért, mely önöket arra inditotta, hogy magukat nálam bemutattassák. Fogadják a legélénkebb rokonszenv bizonyitását szivesen, melylyel önöket, mint a m. kir. honvédség képviselőit üdvözlöm. Ne tartsák ezen nyilatkozatot a közönséges udvariasság frazisának, mert ezen szavak azon élénk csodálkozásnak adnak kifejezést, melyet mindenkor az önök nemzetbeli katonák iránt tápláltam. Katonai életem legszebb eseményei szoros kapcsolatban vannak a haditörténelem ama följegyzéseivel, melyek a magyar ezredek lovagias tetteit az utókornak, mint becsületreméltó példákat megőrzik. Igen, ezen keresztet is, a Mária Therézia-rendét, a legnagyobb katonai kitüntetést, a magyar katonák hősiességének és ellenállhatatlan vitézségének köszönöm. Azon reményt táplálom, hogy minden alkalommal, midőn ő császári és királyi Fölségének szolgálata bennünket hiv, mint jó fegyvertársak annak előmozditására a legteljesebb öszhangzással fogunk törekedni. Egyszersmind fölhasználom ez alkalmat, önöknek legmélyebb rokonszenvem eme kinyilatkoztatása mellett azon ohajt kifejezni, hogy hozzám minél gyakrabban közeledjenek azon nemes bizalommal, mely a kölcsönös nagyrabecsülésen alapszik.“

— **Jókai Mór** a német fővárosban számos kitüntetésben részesül. Jókai Mór legelőször S c h m i d t Juliánt látogatta meg, ki őt a legnagyobb szivélyességgel fogadta. Tiszteletére Janke, Wallner és dr. Braun-Wiesbaden estélyt adtak. Jókai február 27-dikén Bismarcknál volt, kivel hosszabban beszélgetett — politikáról. Jókai e beszélgetését a mai „Hon“ tárczájában igen érdekesen irja le; e terjedelmes leirást azonban nem közölhetvén csak azt jegyezzük meg, miszerint Bismarck határozottan ellene nyilatkozott azon föltevésnek, mintha Németország Ausztria-Magyarország szétbontására törekednék.

— **Rossi utoljára** tegnap este lépett föl a német szinházban, az „Othello“ czimszerepében. A nézőtér egész zsufolásig megtelt, nem csak azért, mivel a kitünö müvész ezen előadással bucsuzott el fővárosunktól, hanem azért is, mivel a velenczei szerecsen Rossinak egyik legjelesebb szerepe, melyet fővárosunkban háromszor adott telt ház előtt, s viharos sikerrel. Rossi tegnap este tán még nagyobb bravoural játszotta Othellot, mint a két első alkalommal. A két első felvonásban kissé szintelen volt ugyan, de a darab második felében a forrongó szenvedélyek oly mély forrásait falasztotta föl, oly változatos szingazdagsággal, megrázó erővel játszott, hogy Rossi tegnapi föllépté méltán lehet budapesti vendégszereplése egyik fénypontja gyanánt tekinteni. A közönség a harmadik és negyedik felvonás után Rossit hétszernyolczszor kihitta. Midőn pedig a már ugyis elragadott közönséget az ötödik felvonás gyilkossági és öngyilkossági szörnyü sczénájával a borzadály és rémület minden lépcsőjén keresztül vezette, a darab végén szünni nem akaró tapsvihar, éljenzés keletkezett. Rossit vagy tizszer kihitták, s még ekkor is nagy csoportok maradtak a szinházban, melyek nem tágitottak, s Rossit szakadatlanul hitták. Páholybeli előkelő hölgyek fordultak vissza midőn már épen távozni akartak, hogy részt vegyenek azon lelkes ovácziókban, melylyel a közönség Rossit kitüntette, s melyre ez kétségkivül igen soká büszkén fog megemlékezni. R o s s i ma távozott fővárosunkból, feledhetlen emléket hagyva maga után. A következő levélben bucsuzott el a főváros közönségétől, s a hirlapirodalomtól: Tisztelt szerkesztő ur! Nagyra becsült szivességét vagyok bátor igénybe venni és fölkérem, hogy a bucsu nehány szives szavát vegye fel becses lapjába, melyet e szép, barátságos város közönségéhez intézek, mely az olasz müvészt oly vendégszeretettel fogadta. Mindenkor hálás szivem ohajtása az lett volna, hogy mindazoktól, kik barátságukkal megtiszteltek, személyesen vegyek bucsut, de az idő az élet e hajthatatlan birája gátol meg abban. A toll vegye át e szó szerepét, és az nem kevésbé lesz hatásos, mint amaz, mert egy szent érzetet, a hála érzetét akarom vele kifejezni. A sajtónak ugy a magyarnak mint a németnek szivélyes fogadásáért köszönettel tartozom és jóakaratu tanácsaikkal élni fogok. Az előadásaimat látogató közönségnek, azon nemes családoknak, kik a müvészt befogadták házukba, a tudósoknak és végül a hadseregnek legbensőbb köszönetemet mondom. Végül azon derék müvészeknek szoritom kezét, kik barátsággal voltak irántam. Mindnyájának szivélyes bucsut mondok azon reményben, hogy viszont fogom láthatni. Tisztelettel Ernesto Rossi.

— **Szinházi intermezzo.** A német szinházban a „Kean“ legközelebbi előadása alkalmával érdekes intermezzo fordult elő. Az emlitett darab szinházi jelenetében ugyanis Kean tudvavelőleg megőrül, s Hamlet szerepének eljátszása helyett botrányos dolgokat követ el, mire a szinház különféle részeiben elhelyezett, s a szinháztól ezzel megbizott egyének felkiáltoznak a szinpadra, s Kean eltávolitását sürgetik. Természetesen igy történt ez a „Kean“ legközelebbi előadása alkalmával is. A földszinten erkélyen és második emeleten voltak elhelyezve azon egyének, kiknek R o s s i r a rá kellett kiáltozniak: „K i v e l e! V e z e s s é k k i!“ Azokat, kik a „K e a n“-t ismerik ez a közbe kiáltozás természetesen nem zavarta meg; a második emeleten azonban Rossinak több tisztelője, kik komolyra vették a dolgot tiltakozni kezdett a „botránycsinálás“ ellen, s midőn az illetők mégis folytatták közbekiáltásaikat, összezördülésre, heves jelenetekre került a dolog, s már már a rendőrség beleavatkozására került a dolog, midőn a félreértés kiderült, s függöny legördülte után a zajongást a Rossit hivó tapsvihar fojtotta el.

— **Uzsora.** Temesvártt bizonyos T. nevü uzsorás negyedfél évvel ezelőtt egy pénzreszorult katonatisztnek 150 ftot adott kölcsön azon kikötéssel, hogy a kölcsönért 120 százalékos kamat fizetendő és pedig havonkint; a kamat pedig a tőkéhez csatoltassék. A kölcsönvevő, ki az

uzsorást ki nem elégithette, egy 10,000 frtra rugó örökség reményében folytonosan prolongálni volt kénytelen a kölcsönt. Most megnyilt örökségi joga, mit az uzsorás megtudván, a kölcsönt fölmondta és adósa ellen keresetett inditott. A pör vége az lett, hogy az adós tőke, kamat és a kamatok kamatjának megfizetésére itéltetett. Az egész megitélt összeg 8000 frtra rug.

— **Két bünbánó.** A „Tem. L.“-ban olvassuk a következő hirt: „Raics István és Pavlovics Iván volt szerkesztő, kik nemzetiségi rajongások áldozatai lettek, hir szerint a megtérés utjára léptek. Raics, volt pancsovai reáltanár és a pancsovai reáltanár és a pancsovai szerb iskolák igazgatója, az államkormány által kirendelt tanfölügyelő rendeletének ellenszegülvén, hivatalából és fizetéséből fölfüggesztetett. Pavlovics szerkesztő, mint tudnivaló, vizsgálati fogságban van. — Előbbi a pancsovai reáltanoda igazgatóságánál kijelentette, miszerint visszalépése esetében megszünik opponálni és mindenben a kormány érdekei mellett fog működni; a másik pedig távirdai uton a magyar miniszteriumhoz folyamodott, kérve büntetése elengedését azon föltétel alatt, hogy nem fog többé opponálni, sem hirlapirodalommal foglalkozni.“

— **Rövid hirek.** A népszinház fölépitésére vonatkozólag Buzzi és Keler budapesti épitési terve fogadtatott el, mely terv szerint a fölépités 588,000 frtba fog kerülni. — A „Mátyás diák“ czimü ultramontán élczlap ellen a kir. ügyész sajtópört indit; az inkriminált czikket a szabadkai állami tanitónőképezde ellen intézett szemérmetlen támadás képezi. — Svájczban jelentékeny összegek gyülnek össze a magyar inségesek javára. A zürichi gyüjtés február 28-ig 6536 frankot tesz; egész Svájczban eddig 13,000 frank gyüjtetett. — Gróf Szirmay Károly honvédszázados öngyilkosságára vonatkozólag közli az „U. Ll.,“ hogy a flatal, közszeretetben levő tiszt öngyilkossága mindenkit meglepett, mivel a százados öngyilkossága előtti napon február 15-én még jókedvüen vadászott. A szerencsétlen csak 34 éves volt. — A budai szinkört Bokody Antal székesfehérvári szinigazgatónak adta ki a nemzeti szinház igazgatósága. — Lord Lajos és Herzfeld Gyula vállalkozók, kik azzal vannak vádolva, hogy dunaszabályozási munkákhoz szükséges anyagszállitás alkalmával a kincstárt megkárositották, és emiatt le lettek tartóztatva dr. Stiller Mór védőjük törekvései folytán 75 ezer forint készpénzbeli biztositék letétele mellett mai napon szabad lábra helyeztettek. — A fővárosi gazdasági bizottság azt inditványozá, hogy a budai kamaraerdőben levő vadászlak és a pávaszigeti nyaralók az idén is adassanak bérbe. — B. Gyulay-Edelsheim lovassági tábornok s katonai főparancsnok déli 11—1 óra közt fogadja hivatalos helyiségében a vele értekezni kivánó polgári és katonai feleket. — Kósza Imre lakatoson, fia, mivel nem akarta fölszabaditani, gyilkossági-kisérletet követett el. Két lövést tett a fiu atyjára, melyek egyike az atyát találta is, ki most sulyosan megsebesitve fekszik kórházban; életéhez kevés remény van. A fiatal atyagyilkos elfogatott. — A kaszinó Széchenyi-lakomája vasárnap d. u. 5 órakor tartatott meg. Körülbelül 200 egyén vett benne részt. Az elnöki széket gróf Károlyi György foglalta el, ki Széchenyinek egyik legjobb barátja volt. Több pohárköszöntés volt Széchenyire, Deák Ferenczre stb. — A pompás vámházzal szemben utálatos ellentétet képező sóházat már a napokban lerontják, s benne a régi Pest egyik fő piszokfészke pusztul el. — Szabolcsmegye Eszeny községében egy a falu végen lakó özvegy asszonyhoz különös vendég érkezett. Egy farkas osont a konyhába, melyre az asszony rázárta a konyha ajtót és a szomszédból érkezett segitség a barátságtalan vendéget agyonverte. — Szatmáryné asszony 25 éves jubileuma, a most megtartott Erkel-ünnepély miatt, — mint a „Reform“ irja — szeptemberre halasztatott. — A „Székelyföldön“ (Berczik Á. népszinmüve) beküldetett szerkesztőségünkhöz. — A nemzeti szinház bérházának lebontását még a hét folytában megkezdik.

„Columbus tojasok — a 21-es bizottság számára“ — ez czime Rudnyánszky Kálmán uj röpiratának, mely több jó és több gyakorlatiatlan eszmét tartalmaz, vegyesen egymás mellett. Igy például azon részben, hol a külön földmivelési miniszterium kettős föladatáról szól, a következőket találjuk, melyek sajátságos fényt vetnek szerző gondolkozás menetelére:

Az első az, hogy módot kell keresnie, hogy az ország kisebb gazdaságai mikép legyenek munka kimélő, jó, czélszerü, és aránylag olcsó gazdaságai eszközökkel fölszerelhetők. E czélból gazdákból és gépészekből álló értekezletet kell létesitenie, melynek föladata megállapitani, hogy a kisebb gazdaságok számára szükséges, szántó, vető, ültető, tarló, örlő, öntöző, takarmányozó vagy akár hogy nevezhető gépek ily, vagy oly csoportozatba összeállitva, vagy egyenkint, mibe kerülhetnek? Mibe kerülhetnek az ős termény házi vagy piaczi értékesitését előmozditani hivatott, s magasabb technikai képzettséget igénylő eszközök? — Mi módon lehetne ezeknek nagy tömege hibátlan, jeles előállitása eredményezhető?

E fölött tájékozva lévén, létesitsen saját befolyása és fölügyelete alatt hitelintézeteket, melyek az alább leirt megyei közegek utján a gazdának, az általa beszerezni kivánt gép csoportozatra, és névre szóló, másra át nem ruházható, tehát a gazda által készpénzzé nem tehető utalványt adjon, mely utalvány összege a gazda birtokára tábláztatván, az ez által igy beszerzett gépekkeli fölszerelés a meghatározandó módozat szerint törlesztessék.

Ha majd azzal dicsekedhetik a magyar földmivelési miniszter, hogy e hazában már egy fa-eke sincs, hogy a földipart ennyi altalaj turó ekével, ló kapával, ló gereblével, szecskázó, daráló, füllesztő géppel, kenyérsütő vaskemenczével — arató, kaszáló, cséplőgéppel szerelte föl; ennyi, vagy annyi jutalmat tüzött ki a jó gépkészités, és a földipar emelésének érdekében; hálával fogadandja a nemzet kimutatásait.

A másik föladat, melynek megoldását ezen miniszteriumtól várjuk: az ország borászatának emelése.

E vonalon mindenek előtt el kell készittetnie az ország oenologieus térképét. A kiválólag vörösbort termő helyeket vörös, a többit, például aszu, vagy másképp minősithető bort termő helyeket más, a szükséghez képest meghatározható szinekkel nyomatva.

Ez meglévén, az ország osztassék annyi kerületre amennyi nevezetesebb bort termő vidékkel birunk. Ezen kerületek hivatalos borászati hatóságokként megalakulván, ezek is az ős termény nemesitésén kezdenék munkálkodásukat. Mindenekelőtt megállapitanák, hogy minden egyes borttermő helynek nevezetesen, mely szőllő faj biztositotta a bor eddigi kereskedelmi becsét? Ezen fajnak tehát elletés, köntés, ójtás utjáni szaporittatását és a hitvány fajok kipusztitását tüznék ki föladatokul. Ezek lennének a központi országos statisztikai hivatal exposituráí, a gazdák és munkások közt fölmerülhető bagatel perek, kiegyeztetői. Ezek határoznák meg a szüret idejét. Közvetitenék a nemesebb és a helybeli tenyésztésre alkalmas szőllőfajok, — karók, sodronyok, hordók, sajtók, pincze eszközök tömeges, tehát jutányosabb beszerzését. Ezek tájékoztatnák a borok árainak hullámzására nézve a gazda közönséget, közvetitenék talán a tömeges eladásokat. Ezek küldenének alkalmas tanonczokat a vinczellér képezdékbe, és szereznének onnan alkalmas vinczelléreket. Emelnék a gyümölcs termelést, és kezdeményezhetnék majd ott, a hol mar lesz erre alkalmas, állandó kereskelmi jellegü termény, a pinczéző, és kiviteli társulatok megalakulását. Eredményeznék a legtöbb reális előnyt nyujtó társulatnál, minden szőllőnek elemi csapások elleni coactiv, tehát olcsó biztositását.

Hogy borászatunk jelen hinárjából kiemeltethessék, határozottan szükségesnek és igazságosnak látom, hogy a ki elavult szőllejét egészben vagy részben kivágatja, átforgattatja, és s hatóság által helyben hagyott egy fajjal beülteti, ezen részre nézve legalább 4—5 évi adómentességben csak épen ugy részesüljön, mint a városi épitkező 15—20 éven át. Ezt lefelé és fölfelé szorgalmazni, lenne a kerületi borászati hatóság egyik föladata.

Ha országunk szőllei 10 millió akó bort teremnek, s az országos borászat emelésére minden termelő akójától 2 krajczárt fizet, 200,000 forint jön össze, mely összeg 50 borászati kerületre osztva, abból egyre 4000 frt jut, ebből a kerület tiszti kara, felügyeleti, és szolga személyzete tiszteségesen fizettethetik, és az iroda költségek is fedeztetnek.

Igy reménylhető, hogy boriparunk a nemzeii megvagyonosodás egyik emeltyüjévé válik.

— Ilyen az egész röpirat kezdettől végig. Valóságos csodagyermeke legujabb brochure-irodalmuknak, mely fénykorát kezdi élni darab idő óta.

Nemzeti szinház. Szerda márczius 4. „Házasság XV. Lajos alatt.“ Vigjáték 4 fölvonásban.

Törvényszéki csarnok.

Budapest, márczius 3.

(**Apagyilkosság.**) Zachar József, felső-dombolyai gazda, atyjával Zachar Pállal rosz viszonyban élt mindig. 1873-iki szeptember 9-én történt, hogy midőn mindketten részegen a korcsmából hazatértek, az atya fiának szemrehányásokat tett több mérő buza ellopása miatt, és végre kezet is emelt az ellen. Zachár József erre egy ásóval hat ütést mért atyjának fejére; már a második ütésnél az atyja holtan rogyott földre, a gyilkos azonban még egyszer ütött atyjának fejére, mert, amint mondá, „nem tudta, hogy atyja már holt volt.“ Zachár a nagyszombati fenyitőtörvényszék által gyilkosság miatt kötél általi halálra itéltetett; a kir. tábla itélete azonban saját apján elkövetett emberölés miatt 15 évi börtönre hangzott. A legfőbb itélőszék (elnök: Blaskovich) ma a kir. tábla itéletét megerősité.

Táviratok.

Pozsony, márczius 2. A képviselőtestület mai ülésén egy miniszteri leirat olvastatott föl, melylyel a király köszönete fejeztetik ki a jubilaeumi ünnepély alkalmával tett föliratért. — A képviselő testület elhatározta, hogy föliratot intéz a miniszteriumhoz az átépitéseknek 15, az uj épitéseknek 20 éven általi adómentessége tárgyában, mert ez által az épitésre irányuló hajlam élesztetnék, s a munkásoknak is kenyér adatnék.

Bécs, márczius 3. A kőszéntarifa és a cartelle-k kérdésében kiküldött bizottság tegnap Hirsch Gyula közlekedési igazgatót, Schubert, Hutmannt, Leinkaufot és Wenzl tanácsnokot hallgatta ki mint szakértőket; a kereskedelmi miniszter kijelentette, hogy a kormány tekintettel lesz arra, hogy a belföldi ipar megvédése czéljából kötött kereskedelmi szerződések szövetkezési tariták által ne tétessenek illusoriusokká. A bizottság valamennyi hozzáutasitott ügyre megválasztotta az előadókat.

Páris, márczius 8. Azon inditvány, hogy a hazájokban nem katonaköteles idegenek Franczia országban az általános hadkötelezettségnek alája vettessenek, a kezdeményezési bizottság által tárgyaltatni fog. — A „La Presse“ szerint Chambord gróf veszélyesen beteg.

Madrid, márczius 2. A csapatok a monte-albanói csatában 800 halottat és sebesültet veszitettek. — A karlisták sokat veszitettek. — Serrano már megérkezett Santanderbe.

London, márczius 3. A hirlapok jelentik, hogy a kormányhoz nem érkezett jelentés, mely megerősitené a Wolseley hadseregére vonatkozó hirt.

Közgazdaság.

Budapest, márczius 3.

Az **első magyar átalános biztositótársaság** osztaléka 1873-ra, mint értesülünk 133 frtban fog megállapittatni; a „Pannonia“ viszont biztositó társaságé pedig 52 forintban.

A magyar kisbirtokosok földhitelegyesülete ügyében kikküldött albizottság csupán nagyjából vitatá meg a vezérelveket, melyekre alapitandja az intézetet. Ezen elvek szerint, melyeknek az alapszabályokba leendő fölvételével Végh titkár bizatott meg. A központi intézet fölruházandó mindazon előjogokkal, melyek a már fönálló magyar földhitelintézetnek törvény utján megadattak. A jelzálog levél kibocsátásra nézve azonban még az is kiköttetett, hogy a jelzáloglevél tulajdonosok követelése nem csak az intézet ellenében, hanem a záloglevél alapját képező ingatlanra nézve is érvényesithető legyen. Szóval a speciális hypoteka elve fogadtatott el. Ezen specziális hypotéká nak tárgyát képezheti a magán, községi és testületi birtok. A magánbirtokra nézve, a minimum kérdését a bizottság nem állapitá meg. Községek vagy egyenkint vagy tőbben együtt is leköthetik községi ingatlanaikat vagy ezek egy részét, hogy azokra záloglevél kölcsönt vehessenek föl. A vidéki hitelegyletek alakitására nézve azon elv fogadtatott el, hogy az alapszabályokban kiirandó föltételek szerint első sorban a vidék lakossága saját kezdeményezése folytán alakithatja meg hitelegyletét, s e czélra fölhivás fog közzététetni. De ezenkivül a központi intézet is hivatásának tartsa ily egyletek alakitására kezdeményezőleg befolyni akár küldöttei, akár megbizottjai által. Az egyleti müködés fölött a központ föntartja magának az ellenörködés jogát, ugy hogy a vidéki egyletek organikus kapcsolatban lesznek a központtal. Vidéki egyletek közzéteendő minta-alapszabályok alapján alakulnak. Az ügykezelésben és a beligazgatásban függetlenek a központtól; csupán a lekötött jelzálog s a tagok egyetemleges kötelezettsége tartozik a központi intézet hatáskörébe.

A **csabai népbank** 1873-ban 70,000 frt alaptőkével 12,372 frt tisztanyereményt csinált, takarékbetétei 211,223 frt; kölcsöny számlája 221.649 frt. Követelés bankváltókban 264097 frt, zálogkölcsönben 45,692, jelzálogban 152,630 frt; forgalmi főösszege 2.937,376 frt.

A határőrvidéki erdőüzleti konzorczium, mint a „P. Ll. értesül, egy 2000 holdas parcella eladása iránt alkudozik, melynek holdjáért 1000 frtot igértek. Miután a faüzlet konjunkturái kedvezőbbekké váltak, a konzorcziumnak több oldalról igen előnyös ajánlatok tétettek.

Az angol-magyar bank igazgatósága, mint a „P. Lloyd“ irja, a mérleget még egyszer s még szigorubban vette vizsgálat alá. A lombard-üzletet illető nyereségek, s több függő üzlet vonatott le az aktivából. (Forrásunk nem értesit arról, hogy a határőrvidéki erdőüzlettel mi történt? pedig kiváncsiak volnánk tudni.) April 16-ra határoztatott a közgyülés. A vesztesség azonban értesülésünk szerint nem 1.417,178 forint, mint „Lloyd“ irja, csak 1.217,178 forint, tehát kerek $^1/_5$-öd millióval kevesebb. Reméljük, a részvényes urak ezzel is meg lesznek elégedve.

Egy erélyes alispán. A „Pozsonyvidéki Lapok“ méltó elismeréssel emliti a pozsonyi alispán erélyes eljárását, mely szerint a galánthai járásban két helyen vásárolt az azon vidéki rosz utak javitására kavicstelepet, sőt közreműködését igérte arra is, hogy a járás vasuton is nyerjen kavicsot. Igaz ugyan, hogy ez egyszerü kötelesség teljesitése; de ma odajutottunk, hogy ily nemü kötelesség teljesitéseket is örömmel kell regisztrálnunk.

A **cartell-szerződések és tariffa ügyben** kiküldött bizottság (persze Bécsben; nálunk ugyan ki gondolna ilynemü dolgokra) bevégezte tanácskozását. Eredménye az, hogy esetről esetre szükségesnek találtatott a kormány vizsgálata. Csodálatosnak tünik föl e bölcs határozat előttünk. Hiszen az engedélyokmányok a kormány ellenőrzési jogát nemcsak a kartelszerződések esetén kötik ki a vasuti tariffaknál; s igy az enquete nem tesz többet csupán ajánlja azt, a mi már véletlenül 1850 óta törvényerővel bir.

Az idei **osztalékok** átalán véve nevezetes ellentétet képeznek és tanuságos forrásul szolgálnak a közgazdasági visszonyokra nézve. Egy barátunk szivességéből, ki terjedelmes összeállitást készit ez ügyről, közöljük hogy 43 eddig kijelentett osztalék körül csak 17 alacsonyabb a tavalyilnál, 19 ugyanazon mérvü, és 7 magasabb. Persze végén csattan az ostor.

Az olasz pálinka-adó törvényjavaslat, amely ellentétben a kereskedelmi szerződés határozataival, az olasz termelőket annyira kegyeli, hogy elfogadása esetén idegen szesz bevitele Olaszországba lehetetlenné volna téve, a budapesti kereskedelmi és iparkamra legközelebbi ülésén tárgyaltatván Schossberger elnöklete alatt, a kamara a földmivelés, ipar és kereskedelmi miniszterhez egy kérvényt intézett.

Az osztrák nemzeti bank február 28-iki havi kimutatása szerint 518.108,402 frt 82 kr. forgalom mellett az activák közt 144.811,604 frt 60 kr. érczalapot, és 4.380,097 frt 18 kr. pénzben fizetendő váltót mutat fel. Ezen, majd 150 millióra rugó alap mellett, melyhez még a tartalék alap 18 milliója járul, a bankjegy forgalom csak 326.058,230 frtra rugott. Látható, hogy az elméletileg kivánt harmad fedezet mily messze tul van haladva, s a bank mennyire képes volna készpénz fizetéseit azonnal fölvenni.

A **budapesti gabna- és értéktőzsdéről**, márczius 3. Gabonában az árak nem változtak. A tőzsde ma nyugodt volt, az árfolyamok szilárdan tartották magukat. Jegyzéseink a következők: m. sorsjegyek 87.50, vasuti kölcsön 98.25, m. hitel igen keresve 158—159.50, anglo 36.50, földhitelr. 60.50, municipalis 35—35.25, takarék és hitel 63.50—63.75. franko 58—59, pesti közuti 350, egy. m. gőzh. 9—95, Schlick-féle 160, osztr. hitel 242 frtjával kötve. Valuták változatlanok, 20 frankos arany 8.91, cs. arany 5.29, tallér 1.66, ezüst 105.

Felelős szerkesztő: **Huszár Imre.**

A budapesti áru- és értéktőzsde hivatalos árjegyzései 1874. márczius 3-án.

Gabona-árak.	Hang.	Vámmázsánkint font	frt
Buza, bánsági é v. uj	szilárdabb	83	7.80 — 7.95
„ „ „ „		85	8.05 — 8.10
„ „ „ „		87	—.— — —.—
tiszav. „ „ „		83	7.95 — 8.05
„ „ „ „		85	8.15 — 8.25
„ „ „ „		87	—.— — —.—
pestm. „ „ „		83	7.85 — 7.95
„ „ „ „		85	8.10 — 8.20
„ „ „ „		87	—.— — —.—
fehérm. „ „ „		83	8.05 — 8.15
„ „ „ „		85	8.25 — 8.30
„ „ „ „		87	—.— — —.—
báeskai „ „ „		83	—.— — —.—
„ „ „ „		85	—.— — —.—

	Hang.	frt
Rozs . . . 80 fnt után	lanyhá	5.60 — 5.65
Árpa, maláta . 72 „ „	„	4.40 — 4.70
„ abraknak 72 „ „	„	3.95 — 4.15
Zab . . . 60 „ „	„	2.25 — 2.28
Tengeri, bánsági, mérője	„	4.75 — 4.80
„ másnemü „	„	4 70 — 4.75
Köles . . . 83 „	„	—.— — —.—
Repce, fekete 75 „	„	—.— — —.—
„ bánáti 62 „	„	—.— — —.—

Befiz.	Értékpapirok.	Adva	Tartva
	Állampapirok.		
	Magy. vasuti kölcs. 120 frt.	96.75	97.25
	Magy. sorsjegy-kölcsön .	78.50	78.75
	Földtehern. kötv., magyar	75.75	76.–
	„ „ temesi	75.—	75.50
	Dézsmaválit. kötv. 100 frt.	71.25	71.50
	Egység. államadóss. papir.	69.50	70.—
	„ „ ezüst jan.-jul.	73.50	74.—
	„ „ apr.-okt. .	74.25	74.75
	Kisorsolással 1860. á 500 f.	104.50	105.50
	„ 1860. á 100 f.	109.—	111 —
	„ 1864. á 100 f.	141.—	142.—
	1871. pestvárosi kölcs. 6%	83.—	83.25

Befiz.	Részvények.	Adva	Tartva
315	Első magy ált. biztosító-társaság	1000—	1100—
200	Haza	—.—	—.—
300	Pannonia	400.—	405.—
100	Pesti bizt.	64.—	65.—
200	Hunnia	86.—	90.—
300	Unió	190.—	195.—
200	Pesti közuti vaspálya . . .	349.—	350.—
200	Budai „ „	120.—	125.—
200	Budai hegyipálya	55.—	60 —
80	Municzipális hitelintézet . .	34.75	35.—
85	Angol-magyar bank	36.50	36.75
160	Magyar általános hitelbank . .	159.50	160.–
200	Franco-magyar bank	56.—	56.50
100	Magyar általános földhitel-társ.	60.50	60.75
50	Takarék- és hitelegylet . . .	63.75	64.—
50	Buda-ó-budai népbank . . .	33 75	34.
100	Iparbank	46.—	48.—
200	Budai kereskedelmi és iparbank	190.—	195.—
500	Pesti kereskedelmi bank . .	738.—	740.—
200	Pesti iparbank	400.—	405.—
100	Budapesti kézmüvesbank . .	62.—	64.—
70	Pesti egyleti bank	40.—	41.—
50	Hivatalnok hitelegylet. I. em.	42.—	43.—
80	Kisbirtokos hitelintézet . . .	—.—	—.—
100	Országos közp. takarékp. 5% .	84.50	84.75
1000	Pesti hazai	2400—	2450—
100	Budapesti fővárosi	180.—	182 —
100	Kőbányai takarékpénztár . .	50.—	54.—
100	Külvárosi takarékpénztár . .	68.—	69.—
40	Szentendrei takarékpénztár . .	42.—	44.—
60	Ujpesti takarékpénztár . . .	40.—	42.—
500	Arpád malom	49.—	51.—
500	Blumféle	37.—	40.—
500	Concordia	290.—	295.—
200	Erzsébet	118.—	150.—
160	Luiza	149.—	150.—
200	Molnárok és sütők	228.—	230.—
500	Hengermalom	805 —	815.—
300	Victoria	113.—	115.—
100	Első budapesti	638.—	640.—
100	Budai gyárudvar	21.50	22.—
1000	Pannonia	440.—	445 —

Befiz.		Adva	Tartva
500	Első magyar serfőzde	418.—	420.—
200	Sertéshizlaló	160.—	165.—
200	Athenaeum	248.—	250.—
500	Pesti könyvnyomda	620.—	640.—
200	Egyesült magyar gőzhajó-társ.	8 75	9.—
500	Ganz-féle vasöntöde	365.—	370.—
200	Gschwindt-féle szeszgyár . .	236.—	238.—
200	Börgyár	85.—	86.—
200	Gyapjumosóda	105.—	107.–
100	Salgó-tarjáni kőszénbánya . .	103.–	104.—
200	Schlick-féle vasöntöde . . .	163.—	165.—
200	Sóskuti kőbánya	116.—	118.—
500	Első magyar szeszfinomító . .	170.—	175.–
200	Alagut	81.—	82.—
	Záloglevelek.		
	Magyar földhitelintézet 5½% .	86.25	86.50
	Magyar jelzálog-bank 5½% . .	79.–	79.50
	Magy. ált. földh. részv.-társ. 6%	86.50	86.75
	„ „ „ „ 5½%	84.50	85.—
	Pesti kereskedelmi bank 6% .	86.50	86.75
	Elsőbbbségek.		
100	Lánczhid	84.—	84.50
150	Budapesti malom 6%	174.—	176.—
	Pénzek és váltók.		
	Arany	5.30	5.32
	20 frankosok	8.92	8.95
	Ezüst	105.50	106.—
	London 10 font sterling . . .	111.25	111.75
	Páris 200 frank	44.—	44.25

A bécsi tőzsde hivatalos árjegyzései.

1874. márczius 2-án.

	Adva	Tartva
Jöved. máj.-nov. szelv. bankj. 5%	70.—	70.10
„ „ „ ezüst . .	74.05	74.15
1839-ki sorsj. egész (250 100 frt pp.) után	305.—	315.–
1854-ki sorsj. (250 frt. pp.) 4%	98 —	98.50
1860-ki sorsj. egész (500 frt. o. é.) 5%	104 —	104.50
1864-ki (100 frt. o. é.) . . .	138.50	139.–
Como-jövedékj. (40 lira) dbk.	23.—	23.50

	Adva	Tartva
Magy. vasuti kölcs (120 frt ez.	96.60	96.90
Ang-osztr. bank befiz. (100 f-tez.)	150 50	151.–
Osztr. földh. befiz. 80 frt. ezüstb.)	104.—	107.–
Hitelintézet	241.75	242.25
Alsó-ausztr. lesz. társ. 500 frt.	855.—	858.–
Franco-oszt. bank befiz. 80 frt ez.	45.25	45.50
Nemzeti bank	972—	974—
Dunagőzhajó-társ. 500 frt pp.	540.—	542.–
Erzsébet-pálya 200 frt p. . .	206.—	206.50
Ferdinand ész. pálya 1000 frt pp.	2037—	2040–
Ferenez-József 200 frt o. é. ez.	205.50	206.50
Triesti Lloyd 500 frt pp. . .	448.—	451.—
Államvaspálya 200 frt pp. ezüst	321.—	322.—
Déli vaspálya 200 frt o. é. ezüst	157.50	158.50
Tiszamel. vasp. befiz. 100 frt pp.	211.—	212.–
Tramway befizetés 200 frt o. é.	—.—	—.—
Osztrák-földhitelint. ezüst 5%	94.25	94.75
„ 33 évben visszafizet. o. é.	85.—	85.50
Osztrák nemzeti bank 5% o. é.	90.65	90.80
Alf.-fiumei vasp. 200 frt ez. 5%	84.10	84.30
Ferdinand északi vasut 5% pp.	91.25	91.70
Pécs baresi vasut 200 irt o. é.	—.—	—.—
I. erdélyi pálya ezüstben 5%	82.50	82.75
Államvasut 500 frank	139.—	139.50
„ 1867 500 frank . .	132.—	132.50
Déli vasut „ „ „ . .	110.90	111.20
Magyar keleti vasp. 600 frank	70.–	70.50
Magánsorsjegyek. (darabonként.)		
Hitelintézet . . 100 frt o. é.	169.50	170.—
Clary . . . . pp. 40 frt .	28.—	30.—
Dunagőzhajó.-társ. „ 100 „ .	94.—	95.—
Keglevich . . . „ 10 „ .	14.25	14 75
Budai . . . . . „ 40 „ .	24.25	24 75
Pálffy . . . . . „ 40 „ .	23.50	24.—
Rudolf sorsjegy . „ 10 „ .	13.50	14.—
Salm . . . . . „ 10 „ .	32.25	32.75
St.-Genois . . . „ 40 „ .	27.50	27.75
Triest városa . o. é. 10 „ .	53.50	—.—
Innsbrucki sorsj. „ „ 20 „ .	—.—	—.—
Salzburgi . . . „ „ 20 „ .	—.—	—.—
Krakkói . . . . „ „ 20 „ .	—.—	—.—
Waldstein 20 frt pp.	24.—	24.50
Windischgrätz 20 frt pp. . .	20.25	21.—

A „HUNNIÁ“-ra

Előfizetési föltételek:

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva.

Egész évre	12 frt.
Fél évre	6 „
Negyed évre	3 „
Egy hóra	1 „

Egyes szám ára 4 kr.

Hirdetmények dija:

6-hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 12, kétszerinél 10, háromszorinál 8 kr. A nyilttéri petitsor 50 kr.

Bélyegdij külön 30 kr.

Hirdetmények elfogadtatnak a kiadóhivatalon kivül (Lipót-utcza 2. sz.) egyedül **Láng L. és társa** 1-ső nemzetközi hirdetési irodájában Budapest, Lipótvávos fürdő-utcza 1. sz.

HIRDETÉSEK.

Áruházmegnyitás!

Ezennel tiszteletteljesen tudatjuk, hogy

kész

fehérnemü, vászon, asztalnemü

és

szövött áru gyári raktárunkat

f. évi márczius 2-án áruházunkba

váczi-utcza 4-ik sz. tettük át,

mely tőszomszédságban van azon házzal, melyben raktárunk 71 év óta fenáll.

Eddigi szives pártfogásért köszönetünket mondva, magunkat további kegyeibe ajánlva maradunk mély tisztelettel

Kollarits József és fiai

„YPSILANTIHOZ.“

Tudósitás

HAAS FÜLÖP ÉS FIAITÓL.

Vonatkozással azon korábbi tudósitványunkra, miszerint f. évi márczius hó 1-én uj üzletünkbe költözünk és a jelenlegiben végeladást rendezendünk:

Kénytelenek vagyunk a t. cz. közönség tudomására hozni, hogy uj üzletünk berendezési nehézségei által akadályoztatva, az átköltözést, valamint jelenlegi üzletünkben a végeladást is csak

f. é. márczius hó 16-án

nyithatjuk meg.

Mely késedelem azonban alkalmat szolgáltatott arra, hogy árúczikkeinket tőmegesb mennyiségben szállittathattuk ide, s igy nemcsak fényesen berendezendő uj üzletünket a legválogatottabb árúczikkekkel gazdagon láthatjuk el, hanem a végelárusitásra szánt czikkeinket is nagy választékban állithatjuk ki.

Rendkivüli olcsó áraink és solid kiszolgáltatás tekintetéből, a t. cz. közönségnek számos látogatását remélve, mély tisztelettel ajánlkozunk

Haas Fülöp és fiai.

Értesités nagy birtokosok- és iparosoknak.

Bernhard Ernő Chemnitzben (Szászország) vállalkozik **ócska** és **uj** berendezések szállitására **olajgyárak részére hydraulikus sajtókkal**, ugyszintén **szeszégetések, sörfőzdék** és **fa-táblapapirgyárak részére igen jutányos árakon.** H 3915.

Budapest, 1874. Nyomatott Kertész Józsefnél, Lipót-utcza 2. sz.